

Titulació	Tipus	Curs
2500241 Arqueologia	OT	3
2500241 Arqueologia	OT	4
2500501 Història	OT	4

### Professor/a de contacte

Nom: Ana Maria Bach Gómez

Correu electrònic: [anna.bach.gomez@uab.cat](mailto:anna.bach.gomez@uab.cat)

### Equip docent

Ana Maria Bach Gómez

### Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

### Prerequisits

No hi ha prerequisit, però és molt útil el coneixement de la geografia de Catalunya.

### Objectius

Estudi, revisió de les evidències del poblament prehistòric en l'actual territori de Catalunya i de les regions més properes a fi de conèixer l'evolució cultural, socioeconòmica des del primer poblament fins a la formació de les societats ibèriques. Es posa èmfasi en l'estudi actualitzat de les aportacions teòriques, de les últimes novetats en la recerca, i de l'estat de la qüestió i interpretació històrica dins de la dinàmica activa de la recerca actual. Es revisa la globalitat del territori, exposant els escenaris més rellevants de l'arqueologia prehistòrica en les àmplies zones geogràfiques del nord-est de la Península Ibèrica. En aquest sentit, s'aprofita directament en l'experiència docent dels projectes de recerca orientats a l'aprofundiment d'algunes de les qüestions clau del desenvolupament humà (dinàmica social de les societats caçadores-recol·lectores, sorgiment de les primeres societats agro-ramaderes, formació dels primers estats). També s'abordan temes d'actualitat històric-arqueològica i de la difusió al gran públic del registre arqueològic català. Es pretén que l'alumnat conegui quins són els interrogants més destacats que l'arqueologia prehistòrica a Catalunya té en aquests moments, i quins són els descobriments i troballes històric-arqueològiques més significatius que defineixen el debat en l'actualitat sobre cadascuna de les qüestions esmentades.

## Competències

### Arqueologia

- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

### Història

- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

## Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar tant els coneixements com la capacitat d'anàlisi a la resolució de problemes relatius al camp d'estudi propi.
2. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuais en els textos formals i científics
3. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuais en els textos formals i científics.
4. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
5. Identificar els mètodes propis de la història i la seva relació amb l'anàlisi de fets concrets.
6. Reconèixer la importància de controlar la qualitat dels resultats del treball i de la seva presentació.
7. Transmetre els resultats de la recerca arqueològica i comunicar conclusions, de manera clara, tant oralment com per escrit, a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
8. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació de la disciplina.

## Continguts

### Bloc 1. Introducció i conceptes generals

- Història de la recerca, dels erudits a l'Escola de Barcelona i el dinamisme dels 70'
- Estructura administrativa de la practica de l'arqueologia prehistòrica a Catalunya
- Aproximació a l'estat actual de la recerca i dels estudi de l'arqueologia Prehistòrica a Catalunya
- Principals tendències metodològiques

### Bloc 2. Estudi dels primers caçadors- recol·lectors arcaics

- Societats caçadores- recol·lectores al paleolític inferior
- Societats caçadores- recol·lectores al paleolític mitjà
- Societats caçadores- recol·lectores Epipaleolític
- Manifestacions d'Art Rupestre a Catalunya

### Bloc 3. Transició a les societats productores i primeres societats agrícoles

- Transició: societats caçadores/recol·lectores "versus" agrícoles
- Primers poblats pagesos: El Neolític antic - L'edat d'or del neolític català: el Neolític mitjà
- Consolidació de les noves formes econòmiques
- Pràctiques funeràries dels primers pobles agrícoles
- El fenomen megalític a Catalunya

#### Bloc 4. Consolidació i transformació de les societats pageses

- Els primers metalls i les societats del neolític final calcolític
- Desenvolupament de la primera meitat del II on mil·lenni: Calcolític- Bronze Antic
- L'època fosca de la prehistòria catalana: el Bronze Mitjà
- Innovació i/o continuïtat a mitjans del II<sup>o</sup> mil·lenni.
- Formes sepulcral a inicis del II<sup>o</sup> mil·lenni: la Catalunya meridional

#### Bloc 5. Les Societats complexes del I mil·lenni

- Les transformacions de finals del segon mil·lenni i primer quart del I<sup>o</sup> mil·lenni :el període del Bronze Final
- Nova formes sepulcral: la incineració.
- Bronze Final: Innovació i dinamisme econòmic
- Debat a l'entorn de la introducció del Ferro a Catalunya.
- Societats de la primera edat del Ferro i la Iberització

### Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques dirigides pel professorat.	50	2	4, 5, 6, 8
Sessions de seminaris i pràctiques dirigides pel professorat	6	0,24	1, 2, 6, 7, 8
Tipus: Supervisades			
Tutoria	6	0,24	6
Tipus: Autònomes			
Tractament de dades	17	0,68	1, 4, 6, 8

ACTIVITAT DIRIGIDA -40% Aprenentatge: Classes magistrals amb suport de TIC i debat en gran grup.

-Sessions de seminaris i pràctiques dirigides pel professorat. 10% Metodologia de d'ensenyament- aprenentatge: Introducció de la sessió, presentació del text, valoració i discussió crítica col·lectiva. Presentacions individuals i/o col·lectives i ronda de valoracions.

ACTIVITAT SUPERVISADA 10% -Tutoria. 8% Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Sessions concertades per resoldre dubtes i mantenir discussions sobre continguts específics de la matèria, els problemes i seminaris.

-Realització d'exercicis pautats d'aprenentatge. 2% Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Realització i correcció d'exercicis pautats d'aprenentatge.

ACTIVITAT AUTÒNOMA 50% -Estudi personal. 30 % Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Integració dels coneixements adquirits. Realització d'esquemes, mapes conceptuals, resums.

-Lectura de textos. Redacció de treballs. Preparació de comentaris orals i seminaris. Recerca d'informació bibliogràfica. 20%

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

## Avaluació

### Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Treballs d'anàlisi de les restes materials del passat de Catalunya	20%	12	0,48	1, 3, 6, 7
Anàlisi del procés històric a escala temporal	40%	56	2,24	4, 5, 6, 8
Estudi de cas: Anàlisi del registre arqueològic català	40%	3	0,12	1, 2, 7, 8

Sistema d'avaluació de l'adquisició de les competències i sistema de qualificacions:

Les activitats dirigides corresponen al 50% de les tasques. Aquestes s'avaluaran mitjançant proves escrites i corresponen al 40% de la nota.

Les activitats supervisades corresponen al 40% de les activitats que consisteixen en (sortida de camp, assistència a conferències i tutories) es ponderaran amb un 20%.

S'avaluaran mitjançant el mòdul de presentacions i discussions de textos a l'aula, amb un pes del 20%.

Les activitats autònomes suposaran el 10% restant. Aquestes s'avaluen mitjançant el mòdul d'entrega de treballs: s'avaluaran els treballs amb un pes del 20%.

Criteris per superar l'assignatura: Haver obtingut una nota de 5 o superior a l'avaluació global. En el cas de no haver superat la primera convocatòria, l'alumne podrà realitzar de nou l'avaluació dels coneixements teòrics, que tornarà a tenir una contingència del 50% en la qualificació final. Per l'altre 50% de la nota (activitats supervisades i autònomes) es mantindrà la nota obtinguda a l'avaluació continuada.

L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Aquesta assignatura no preveu el sistema d'avaluació única.

## Bibliografia

BIBLIOGRAFIA GENERAL:

BOSCH, J. SANTACANA, J. (2009) : Blat, metalls i cabdills Catalunya del neolític a la iberització. Rafael Dalmau editor.

CRUELLES, W, MOLIST, M. & PONS, E. (Coord) (2003). "Miguel Tarradell, 40 anys de les Arrels de Catalunya". Cota Zero. Revista d'Arqueologia i Ciència, 18. Eumo Editorial (desembre, 2003).

MOLIST M. (1999). "Les primeres societats pageses (Neolític i Bronze Antic). in E. Giralt y J. M. Salrach, "Història agrària dels Països Catalans", Fundació Catalana per la Recerca.  
AA.VV(1996): Els temps prehistòrics i antics. Fins al segle V. in Història. Política, Societat i Cultura dels Països Catalans. Vol.I. Enciclopedia Catalana. Barcelona 1996.

Síntesis històriques:

BOSCH-GIMPERA P.(1919): Prehistòria Catalana. Enciclopedia Catalana, Vol. XVI. Barcelona 300 p.

BOSCH-GIMPERA P.(1932): Etnologia de la Península Iberica. Edt. Alpha,. Barcelona,p.711.

MALUQUER DE MOTES J.(1987): Historia de Catalunya, I: Prehistoria i Edat Antiga fins al segle III. Edt. 62, Barcelona.

GÓMEZ BACH, A.; MOLIST, M. (2016). La prehistoria al pla de Barcelona. Documents per a una nova síntesis. Documents, n.11, Museu d'Història de Barcelona.

<https://www.barcelona.cat/museuhistoria/sites/default/files/prehistoriaplabcn.pdf>

SERRA - RÀFOLS, J. de C., (1930): El poblament prehistòric de Catalunya. Barcelona, 1930.

TARRADELL,M.(1963): Història dels Catalans I, Prehistòria i Antiguitat . Barcelona, 1963.

TARRADELL, M.(1962): Les arrels de Catalunya. Ed. Vicens-Vives. Barcelona, 1962. AA.VV(1978): Història de Catalunya,

Vol I. [Coordinada per l'Institut d'Arqueologia i Prehistòria Universitat de Barcelona].Edt. Salvat. Barcelona

AA.VV(1982): Les excavacions arqueològiques a Catalunya en els darrers anys. Barcelona 1982.

AA.VV(1982): L'Arqueologia a Catalunya, avui. Generalitat de Catalunya Barcelona 1982.

REVISTES D'ARQUEOLOGIA PREHISTORICA CATALUNYA.

Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans (anys 1915-1925)

EMPURIES (Museu Arqueològic de Catalunya)(Des de anys 1940 )

CYPSELA (Museu Arqueologia de Catalunya) (Des de 1975)

PYRENAE (Universitat de Barcelona) des de 1973 a 1980, segona etapa des de 1993. FONAMENTS (Edt. Curial, Barcelona) (Des de anys 1979)

TRIBUNA D'ARQUEOLOGIA (Servei Arqueologia, Generalitat de Catalunya)(Des de 1981)

COTA ZERO (Edt. EUMO Vic) ( 1985-2010)

REVISTA ARQUEOLOGICA DE PONENT (Universitat de Lleida) des de 1991

RUBRICATUM (Museu de Gavà) des de 1994

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA. (Museu d'Història de Barcelona) Des de 2004.

Altres revistes d'àmbit local o general que tenen articles d'arqueologia prehistòrica:

ARRAHONA (Vallès),

AUSA (Osona),

ILERDA (Lleida),

OLERDULAE (Vilafranca del Penedes); GALA (St. Feliu de Codines),

ESTRAT (C.E.C.I. Igualada);

ACTA ARQUEOLOGICA DE TARRAGONA (Reial Societat Arqueològica Tarraconense).

REVISTES D'ARQUEOLOGIA PREHISTORICA A NIVELL D' ESTAT.

- TRABAJOS DE PREHISTORIA (CSIC- IEH Madrid)

COMPLUTUM (Universidad Complutense de Madrid)

SAGUNTUM QUADERNS DE PREGISTORIA I ARQUEOLOGIA DE CASTELLO (Diputació de Castelló de la Plana)

COL.LOQUIS, SEMINARIS

TRIBUNA D'ARQUEOLOGIA Servei d'Arqueologia. Barcelona. Edició per cursos. Novetats de la recerca a nivell de projectes d'excavacions a Catalunya.

Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona, Girona, Museu d'Arqueologia de Catalunya y Universitat de Girona (convocatòria anual. Novetats de recerca de les comarques Gironines)

Jornades d'Arqueologia de la Catalunya Central, Manresa-Vic, Servei d'Arqueologia, Museu de Manresa i Museu de Vic (convocatòria bianual. Novetats de recerca de les comarques de la Catalunya Central)... Edicions també d'altres comarques de manera menys regulars.

COL·LOQUI INTERNACIONAL D'ARQUEOLOGIA DE PUIGCERDA. (Celebracions cada 2 anys, amb temes monogràfics que centren els debats; Publicació de les Actes.  
EDICIO DE CORPUS, INVENTARIS

CORPUS DE SEPULCROS MEGALITICOS. Edició dels anys 60 i 70 de les manifestacions de sepulcres megalítics de les principals comarques catalanes. Editat per l'Institut de Prehistòria i Arqueologia de la Diputació de Barcelona.

CARTES ARQUEOLÒGIQUES (Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya) (Servei d'Arqueologia /Departament de Cultura / Generalitat de Catalunya).- Consultable CORPUS DE PINTURES RUPESTRES VOL. I LA CONCA DEL SEGRE (Generalitat de Catalunya.) VOL. I I L' Àrea Central i Meridional.(Generalitat de Catalunya.)

PÀGINES WEB <http://cultura.gencat.cat/invarque/index.asp> (Inventari Arqueològic) 6  
<http://cultura.gencat.cat/invarque/index.asp> (Inventari Arqueològic)  
<http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/tribunadarqueologia/> (Tribuna Arqueologia) <http://calaix.gencat.cat/>  
(Memòries arqueològiques)  
<http://www20.gencat.cat/portal/site/Patrimoni/menuitem.6a2dec9a300f68a8cd0181dfb0c0e1a0/?vgnnextoid=2217>  
Unesco)

## Programari

Per a presentacions escrites es recomana processador de textos estàndard (word, OpenOffice writer o afins)  
Per a presentacions orals es recomana utilitzar PowerPoint o similars.

## Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt